

เอกสารวิชาการ

เรื่อง

รายงานการติดตามผลการดำเนินธุรกิจขนาดเล็ก
ของผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการประกอบการธุรกิจ

โดย

นางวิณา ภควงศ์

ผู้ขอประเมินตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 9 ชช.

(ด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม)

ตำแหน่งเลขที่ 6

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

712.05.6
78157
2541
ณ.3

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม

00729

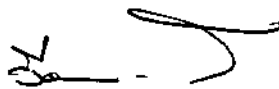
รายงานการติดตามผลการ

คำนำ

การส่งเสริมการประกอบการธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจขนาดเล็กในประเทศไทย กำลังทวีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยของประเทศ ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา ทำให้ธุรกิจขนาดใหญ่ได้ทยอยกันปลดลูกจ้างพนักงานออกเพื่อความอยู่รอดของกิจการ และในภาครัฐก็ได้มีนโยบายที่จะลดอัตรากำลังของข้าราชการลง ปัญหาว่างงานจึงทวีความรุนแรงมากขึ้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องกระตุ้นให้แรงงานของประเทศที่มุ่งหวังจะเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐ หรือธุรกิจขนาดกลางและใหญ่ให้น้อยลง โดยให้ประชาชนหันมาประกอบอาชีพอิสระหรือประกอบการธุรกิจขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น

กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้กำหนด ให้การส่งเสริมการประกอบการธุรกิจขนาดเล็กหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว เป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมการมีงานทำของประเทศ จึงได้จัดโครงการฝึกอบรม หลักสูตรการประกอบการธุรกิจ ขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพให้กับผู้ว่างงานและประชาชนทั่วไป ที่มีความประสงค์จะพึ่งตนเองโดยการลงทุนทำธุรกิจขนาดเล็ก แต่ไม่มีความรู้พื้นฐานในการจัดการธุรกิจ เข้าอบรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

แต่เนื่องจากโครงการฝึกอบรมหลักสูตร การประกอบการธุรกิจ ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ยังมีจุดอ่อนอยู่หลายประการ จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ข้าพเจ้าศึกษาและติดตามผลการลงทุนประกอบการธุรกิจของผู้ผ่านการฝึกอบรมจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อเป็นข้อมูลให้กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน นำไปพิจารณาปรับปรุงกระบวนการฝึกอบรมหลักสูตรดังกล่าว ให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพยิ่งขึ้น

(นางวิณา ภควงศ์)

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

กันยายน 2541

บทคัดย่อ

เรื่องที่ศึกษา : การติดตามผลการดำเนินธุรกิจขนาดเล็กของผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการประกอบการธุรกิจ

ชื่อผู้ศึกษา : นางวิณา ภควงศ์

ระยะเวลาที่ศึกษา : ปี 2541

การติดตามผลการดำเนินธุรกิจขนาดเล็กของผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการประกอบการธุรกิจ จากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลว่าผู้ผ่านการฝึกอบรมสามารถเริ่มต้นประกอบการธุรกิจได้หรือไม่ มีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการเริ่มต้นประกอบการธุรกิจ และประเมินความเหมาะสมของกระบวนการฝึกอบรมหลักสูตรการประกอบการธุรกิจของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

วิธีการติดตามผลด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังผู้ผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว 3 เดือน จากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จำนวน 345 ชุดได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 236 ชุด

จากการศึกษาพบว่า

1. ผู้ผ่านการฝึกอบรมได้เริ่มต้นประกอบธุรกิจน้อยมาก เพียงร้อยละ 8.05 ของผู้เข้ารับการอบรม โดยส่วนใหญ่เงินลงทุนมาจากเงินส่วนตัว เงินของครอบครัว และหุ้นส่วน
2. ประเภทธุรกิจที่ลงทุนเป็นธุรกิจขนาดเล็กมาก และใช้เงินทุนไม่มาก เช่น ชุดป่อเลี้ยงปลา ร้านตัดเสื้อ ร้านอาหาร ร้านขายของชำ ร้านซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น
3. เหตุผลที่ผู้ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วยังไม่สามารถเริ่มต้นทำธุรกิจได้ เพราะไม่มีเงินทุนไม่กล้าเสี่ยง และยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบการธุรกิจดีพอ
4. ผู้ผ่านการฝึกอบรมต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติมในเรื่องการหาแหล่งเงินทุน การหาตลาด ต้องการทราบข่าวสารการฝึกอบรมและการประกอบการธุรกิจ และต้องการอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับความรู้ด้านการประกอบการธุรกิจ และคำแนะนำเกี่ยวกับประเภทธุรกิจที่ต้องการจะลงทุน

จากการศึกษาวิธีการฝึกอบรมของ Entrepreneurship Development Institute of India

ซึ่งเป็นสถาบันแกนนำ (Leading Institute) ที่ ILO เผยแพร่ว่าเป็นตัวอย่างที่ดีในการฝึกอบรม ส่งเสริมการประกอบการธุรกิจขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จ พบว่าปัจจัยที่ทำให้การฝึกอบรมของประเทศอินเดียประสบความสำเร็จ เพราะ

1. เป็นการฝึกอบรมแบบครบวงจร ประกอบด้วย การคัดเลือกผู้ที่มีศักยภาพที่จะเป็น ผู้ประกอบการได้เท่านั้นเข้าอบรม การฝึกอบรมที่เน้นประสบการณ์และการติดตามผลช่วยเหลือ หลังฝึกอบรม

2. มีระบบการคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรมที่ดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ พิจารณา ขั้นต้นจากใบสมัคร ทดสอบพฤติกรรม และสัมภาษณ์

3. หลักสูตรการฝึกอบรมเป็นการให้ความรู้แบบเข้มข้น (intensive) ประมาณ 4 สัปดาห์

4. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การฝึกอบรมประสบความสำเร็จมาก คือ การติดตามให้ความช่วยเหลือหลังฝึกอบรม เพื่อให้สามารถเริ่มต้นธุรกิจได้

ดังนั้น จากการศึกษาเปรียบเทียบกับวิธีการฝึกอบรมที่ประสบความสำเร็จของประเทศ อินเดียข้างต้นแล้ว พบว่าการฝึกอบรมของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีจุดอ่อนหลายประการกล่าว คือ

1. ไม่มีการคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรม

2. การฝึกอบรมแต่ละรุ่นผู้เข้าอบรมมีอายุ วุฒิภาวะ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ แตกต่างกันมา

3. หลักสูตรการฝึกอบรมไม่เข้มข้น ระยะเวลาอบรมสั้นเกินไป (5 วัน)

4. ไม่มีการติดตามผล / เพื่อให้ความช่วยเหลือหลังฝึกอบรม

5. ขาดแคลนวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมศาสตร์ ที่ใช้ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation training) ของผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ

จากข้อค้นพบนำเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

1. กรมพัฒนาฝีมือแรงงานควรกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน ในการส่งเสริมการประกอบการ ธุรกิจขนาดเล็กเป็นภาระกิจสำคัญของกรมฯ

2. การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการขนาดเล็ก ควรทำแบบครบวงจร คือ กำหนดให้มีการติดตามผลช่วยเหลือหลังการฝึกอบรมด้วย

3. ควรจัดแบ่งหลักสูตรการฝึกอบรมออกเป็น 3 หลักสูตร ตามกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

3.1 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อตระหนักในอาชีพ กระตุ้นให้เห็นความสำคัญของอาชีพ การประกอบธุรกิจขนาดเล็ก โดยบรรจุความรู้แทรกเข้าไปในหลักสูตรการฝึกเตรียมเข้าทำงาน

ของกรมฯ ทุกหลักสูตร

3.2 หลักสูตรฝึกอบรมที่จัดให้กับผู้ที่จะเริ่มประกอบธุรกิจ โดยจะต้องมีการคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการเท่านั้นเข้าอบรม

3.3 หลักสูตรฝึกอบรมที่จัดให้กับผู้ที่มีธุรกิจอยู่แล้ว เพื่อให้เขามีความรู้ในการปรับปรุงให้ธุรกิจอยู่รอด เจริญเติบโต

4. ควรปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมให้มีความเข้มข้น โดยปรับระยะเวลาการอบรมเพิ่มขึ้นประมาณ 4 สัปดาห์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพียงพอที่จะทำให้เกิดความมั่นใจที่จะเริ่มต้นประกอบธุรกิจได้

5. ควรจัดตั้งหน่วยงานระดับกองในกรม และระดับฝ่ายในทุกสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานขึ้นรับผิดชอบด้านการพัฒนาผู้ประกอบการขนาดเล็กโดยตรง เนื่องจากถ้าหากปฏิบัติงานแบบครบวงจรแล้วจะมีงานหลายด้านที่ต้องรับผิดชอบ

6. กรมฯ ควรสร้างเครือข่าย (network) ระหว่างหน่วยงานภายนอกที่ให้ความช่วยเหลือหรือส่งเสริมการประกอบธุรกิจขนาดเล็ก เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานร่วมกัน

7. กรมฯ ควรจัดฝึกอบรมส่งเสริมการประกอบการธุรกิจเป็นการเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มคนพิการ กลุ่มชาวเขา เป็นต้น

สารบัญ

		หน้า
	คำนำ	(1)
	บทคัดย่อ	(2)
	สารบัญ	(5)
บทที่ 1	ระเบียบและวิธีการติดตามผล	
	ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการติดตามผล	2
	ขอบเขตการศึกษา	2
	กลุ่มเป้าหมาย	2
	วิธีการศึกษา	3
	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2	การประกอบธุรกิจและความสำคัญของธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดย่อม	
	คำจำกัดความ	4
	ปัจจัยเบื้องต้นในการประกอบธุรกิจ	5
	ลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ	6
	ความสำคัญของธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดย่อม	15
	สาเหตุของความล้มเหลวของธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดย่อม	16
บทที่ 3	การส่งเสริมการประกอบการธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดย่อม	
	ประเภทกิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก	19
	การส่งเสริมการประกอบการธุรกิจของหน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทย	21
บทที่ 4	การส่งเสริมการประกอบการธุรกิจของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	
	ภูมิหลัง	24
	วัตถุประสงค์	24
	กลุ่มเป้าหมาย	24
	หลักสูตรการฝึกอบรม (60 ชั่วโมง)	25
	การรับสมัคร	25

	หน้า
	26
	26
บทที่ 5	
ปัญหาและอุปสรรค	26
ปัญหาการว่างงานในปัจจุบันที่นำไปสู่การขยายการฝึกอบรม	
สู่ภูมิภาค	26
การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจ ของสถาบันพัฒนาผู้ประกอบการ	
การแห่งประเทศอินเดีย(Entrepreneurship Development Institute of India)	
ภูมิหลัง	28
กลุ่มเป้าหมาย	28
กระบวนการในการจัดฝึกอบรม	29
การคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรม	29
การฝึกอบรม	30
โครงสร้างหลักสูตร	31
การติดตามผลเพื่อช่วยเหลือหลังการฝึกอบรม	33
บทที่ 6	
ภาพรวมของการติดตามผลการดำเนินธุรกิจขนาดเล็กของผู้ผ่าน	
การฝึกอบรมหลักสูตร การประกอบการธุรกิจ	
ข้อมูลพื้นฐานของประชากร	34
เพศและอายุ	34
สถานภาพสมรส	34
ระดับการศึกษา	35
ข้อมูลการประกอบการธุรกิจ	35
ผู้เข้าอบรมมีธุรกิจอยู่ก่อนเข้ารับการฝึกอบรม	36
ประเภทธุรกิจที่ผู้ผ่านการอบรมไปแล้วลงทุนทำธุรกิจ	36
สาเหตุที่ผู้ผ่านการอบรมไปแล้วยังไม่เริ่มลงทุนทำธุรกิจ	37
ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ	37
ผู้ผ่านการอบรมต้องการความช่วยเหลือจากกรมพัฒนาฝีมือ	
แรงงานเพิ่มเติม	38
บทที่ 7	
บทสรุป และข้อเสนอแนะ	40
ภาคผนวกที่ 1	
แบบสอบถาม	46
ภาคผนวกที่ 2	
โครงการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ(หลักสูตร60ชั่วโมง)	49
ภาคผนวกที่ 3	
หลักสูตรการประกอบการธุรกิจ (30 ชั่วโมง)	60
บรรณานุกรม	64